Iceland Liechtenstein Norway grants

FUNDACJA SENDZIMIRA

Fundusze EOG 2014-2021

Doświadczenia i dobre praktyki Fundacji Sendzimira

Barbara Surmacz-Dobrowolska

30 września 2026 r.

Iceland Liechtenstein Norway grants

Trzy projekty realizowane przez Fundację Sendzimira w ramach Funduszy EOG 2014-2021

Miejskie ekosystemy dolin rzecznych

FUNDACJA SENDZIMIRA Phronesis SA

sendzimir.org.pl

\\\ Między suszą a powodzią \\\

Błękitno-zielona infrastruktura w gminie Leśna

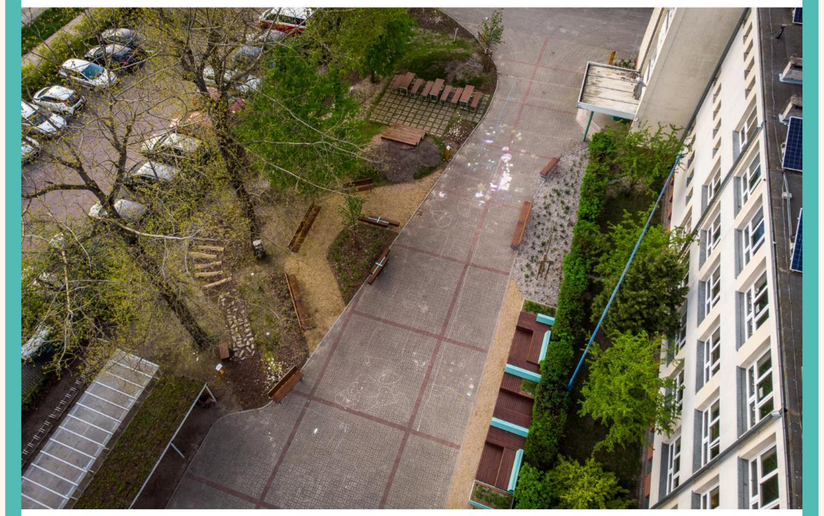

FUNDACJA SENDZIMIRA COWI

zielona.lesna.pl

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

FUNDACJA SENDZIMIRA Warszawa Wawer PAABY PROSESS EDUCATION

spk.sendzimir.org.pl

Program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu
Obszar programowy: **Środowisko naturalne i ekosystemy** oraz obszar programowy: **Klimat**
Fundusze EOG na lata 2014-2021

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

- pierwsze inwestycje na dużą skalę
- pierwszy projekt skierowany do dzieci i młodzieży

Iceland Liechtenstein Norway grants

I nagroda Ministerstwa Klimatu i Środowiska w konkursie „Wpływamy na klimat!”

Fot. Urząd Dzielnicy Wawer

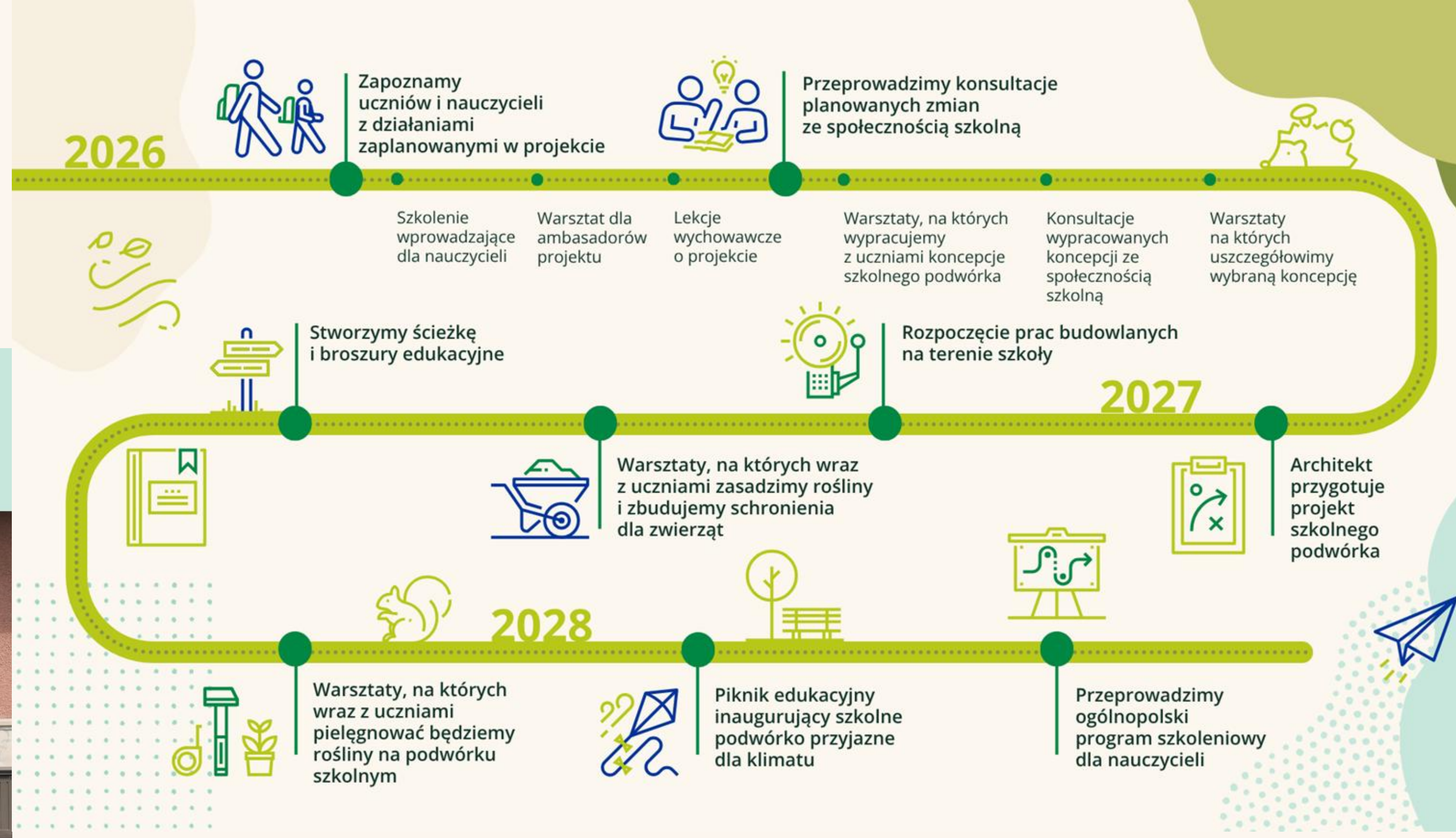

Kontynuacja

Fot. Tomasz Kaczor

Realizowany od 1 stycznia br.
w partnerstwie z Gminą Wołomin

„Szkoła przyjazna klimatowi 3.0”
w partnerstwie z Lublinem
– w ocenie

Iceland Liechtenstein Norway grants

fot. Tomasz Kaczor

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Wspólnie działamy na rzecz zielonej Europy.

Lider projektu

FUNDACJA SENDZIMIRA

Partnerzy projektu

Warszawa Wawer

PS! PAABY PROSESS EDU-ACTION

Projekt „Szkoła przyjazna klimatowi. Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście" jest dofinansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach funduszy EOG, w ramach Programu Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu; obszar programowy: Klimat.

Jak zaczął się projekt?

Kontekst

Szkoła Podstawowa nr 195
im. Króla Maciusia I
w Warszawie

2-6 grudnia 2019 Climate NBS Polska (w ramach Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej, w partnerstwie z Ecologic Institute z Berlina)

Zaburzony naturalny obieg wody

Regularne podtopienia w na terenie szkoły przy nawalnych opadach

Iceland Liechtenstein Norway grants

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Czas i cel realizacji projektu

- styczeń 2022 r. – kwiecień 2024 r.
- Pogłębienie wiedzy uczniów i nauczycieli Wawra na temat wyzwań związanych ze zmianami klimatu oraz metod łagodzenia i adaptacji do nich, przez stworzenie w procesie partycypacyjnym modelowej szkoły przyjaznej klimatowi oraz kompleksową kampanię edukacyjną skierowaną do szkół w Warszawie i całej Polsce
- Wartość dofinansowania: 478 138 euro (2 063 597 zł)

Iceland Liechtenstein Norway grants

Harmonogram

czyli jak uzupełniały się wszystkie działania

1. Warsztaty wprowadzające dla nauczycieli	III	2022 r.
2. Lekcje informacyjne z uczniami	III-IV	
3. Warsztaty konsultacyjno-projektowe	IV	
4. Konsultacje w szkole i warsztaty podsumowujące	V	
5. Stworzenie obiektów BZI i ścieżki edukacyjnej	VII-IX	2023 r.
6. Warsztaty praktyczne dla uczniów	VIII-IX	
7. Piknik edukacyjny	X	
8. Publikacja edukacyjna, karty pracy i scenariusze	VII-XII	
9. Szkolenie dla nauczycieli z całej Polski	II-IV	
10. Warsztaty pielęgnacyjne dla uczniów	IV	2024 r.
+ 5 dodatkowych mikroinwestycji i warsztatów w wawerskich szkołach!	IV	
+ gra terenowa		

fot. Fundacja Sendzimira

fot. Tomasz Kaczor

fot. Tomasz Kaczor

fot. Tomasz Kaczor

fot. Fundacja Sendzimira

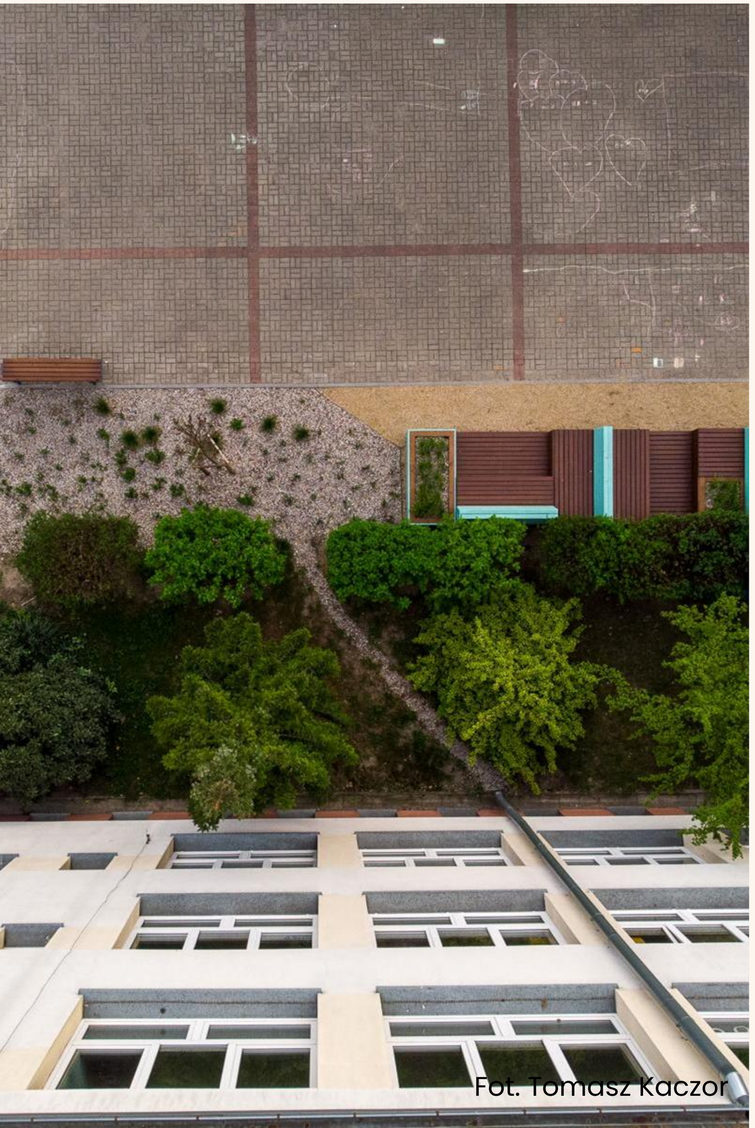

Iceland Liechtenstein Norway grants

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia
i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Fot. Tomasz Kaczor

Jakie zmiany zaszły na terenie szkoły

Przed

- ✓ kilka drzew
- ✓ woda z dachu odprowadzana na beton lub do ziemi
- ✓ ogród warzywny

Koncepcja urządzeń błękitno-zielonej infrastruktury (fragment); oprac. Zuzanna Chudzińska-Kondratowicz, Magdalena Loose, Marta Moszumańska

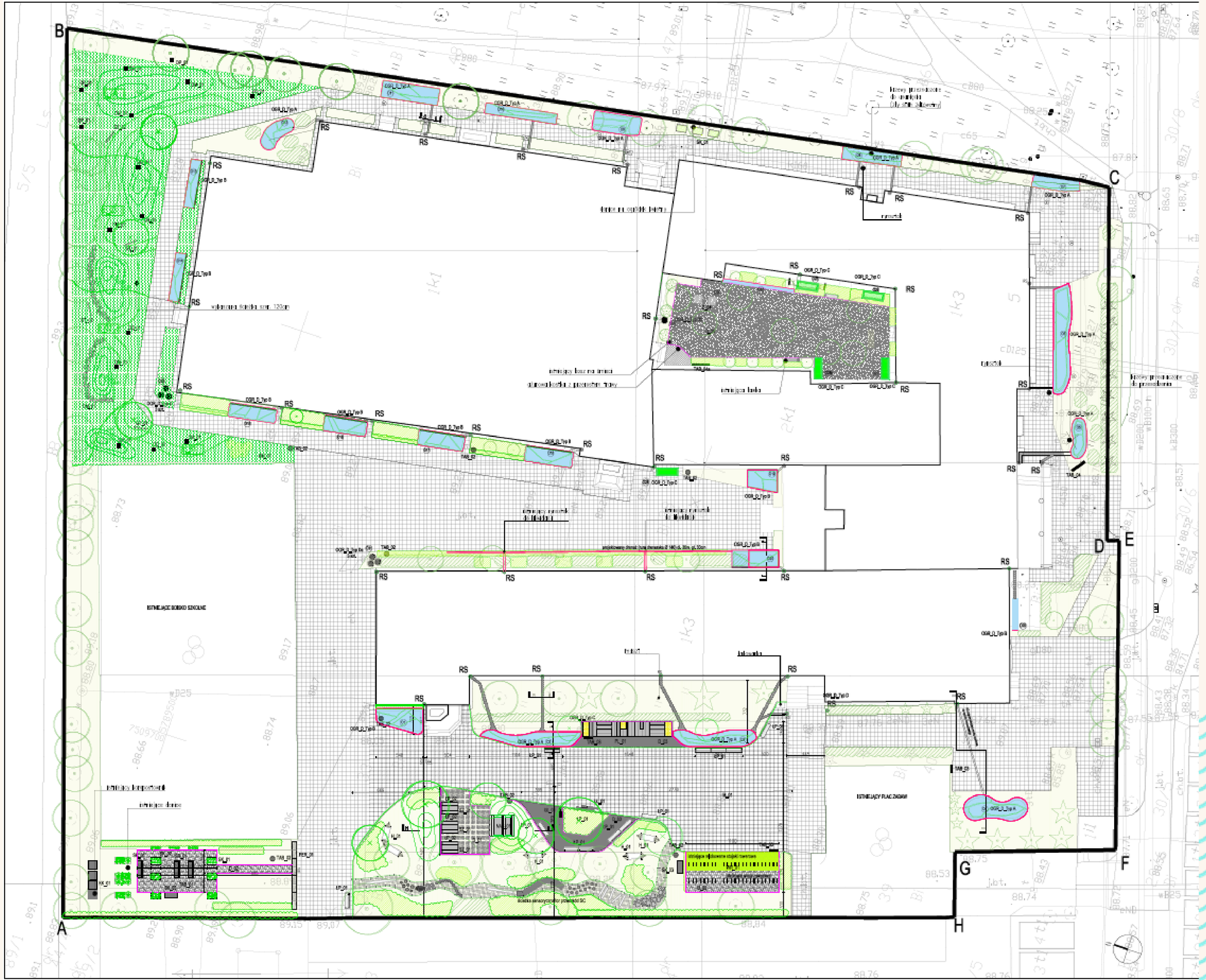

JAZ PLUS

Projekt zagospodarowania terenu
Szkoły Podstawowej nr 195
w Warszawie

Po

- ✓ park kieszonkowy
- ✓ ogrody deszczowych
- ✓ zbiorniki na deszczówkę
- ✓ ogród warzywny
- ✓ łąka kwietna
- ✓ drzewa, krzewy i rabaty
- ✓ zielony dach
- ✓ zielona ściana
- ✓ zewnętrzna sala!
- ✓ mała architektura
- ✓ ścieżka sensoryczna
- ✓ tor przeszkód

JAZ PLUS

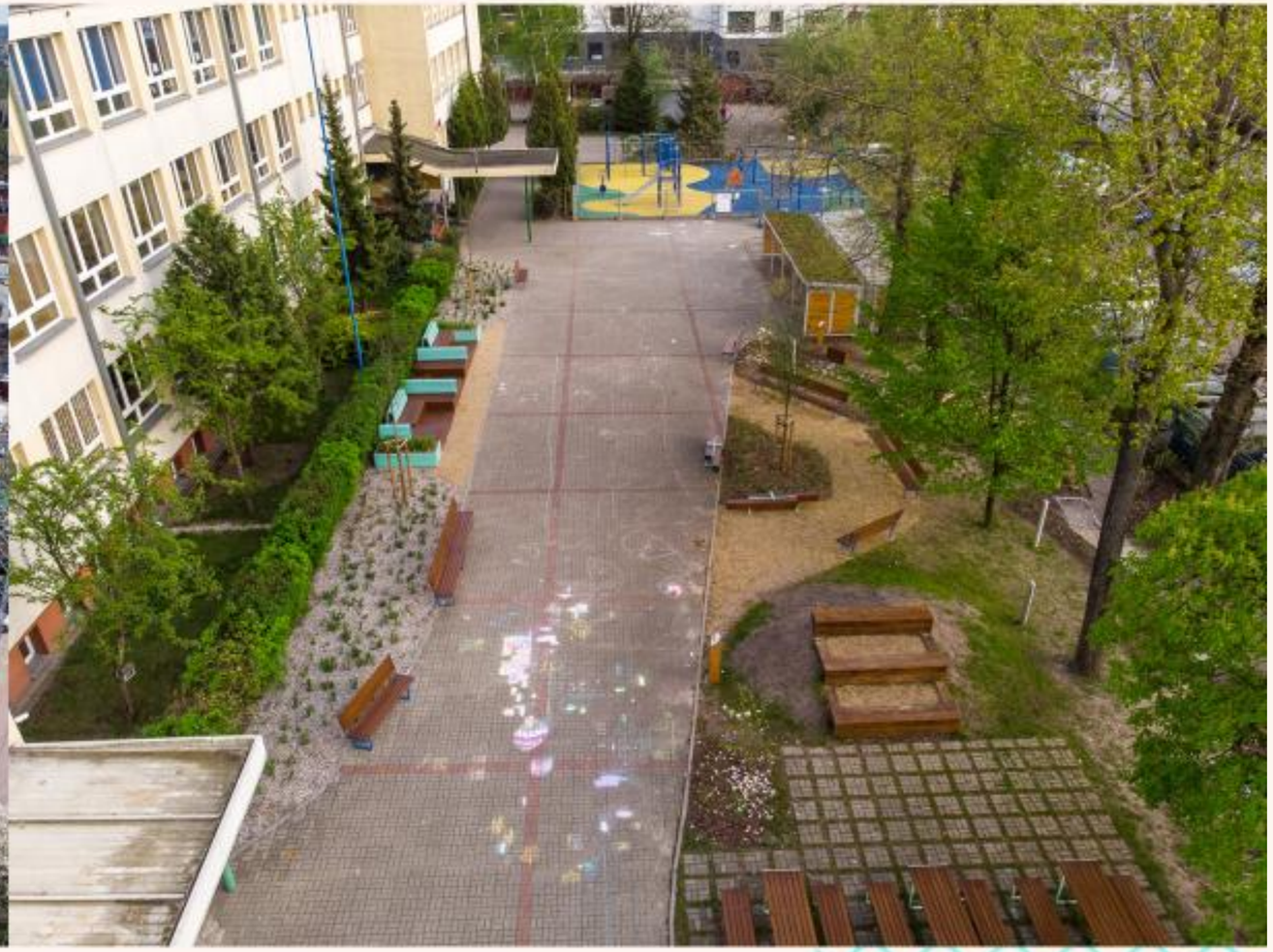
Iceland Liechtenstein Norway grants

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Przed i Po

Szkoła podstawowa nr 195 im. Króla Maciusia I, ul. Króla Maciusia 5

fot. Tomasz Kaczor

fot. Fundacja Sendzimira

fot. Tomasz Kaczor

ogród deszczowy w donicy

ogród warzywny i kompostowniki

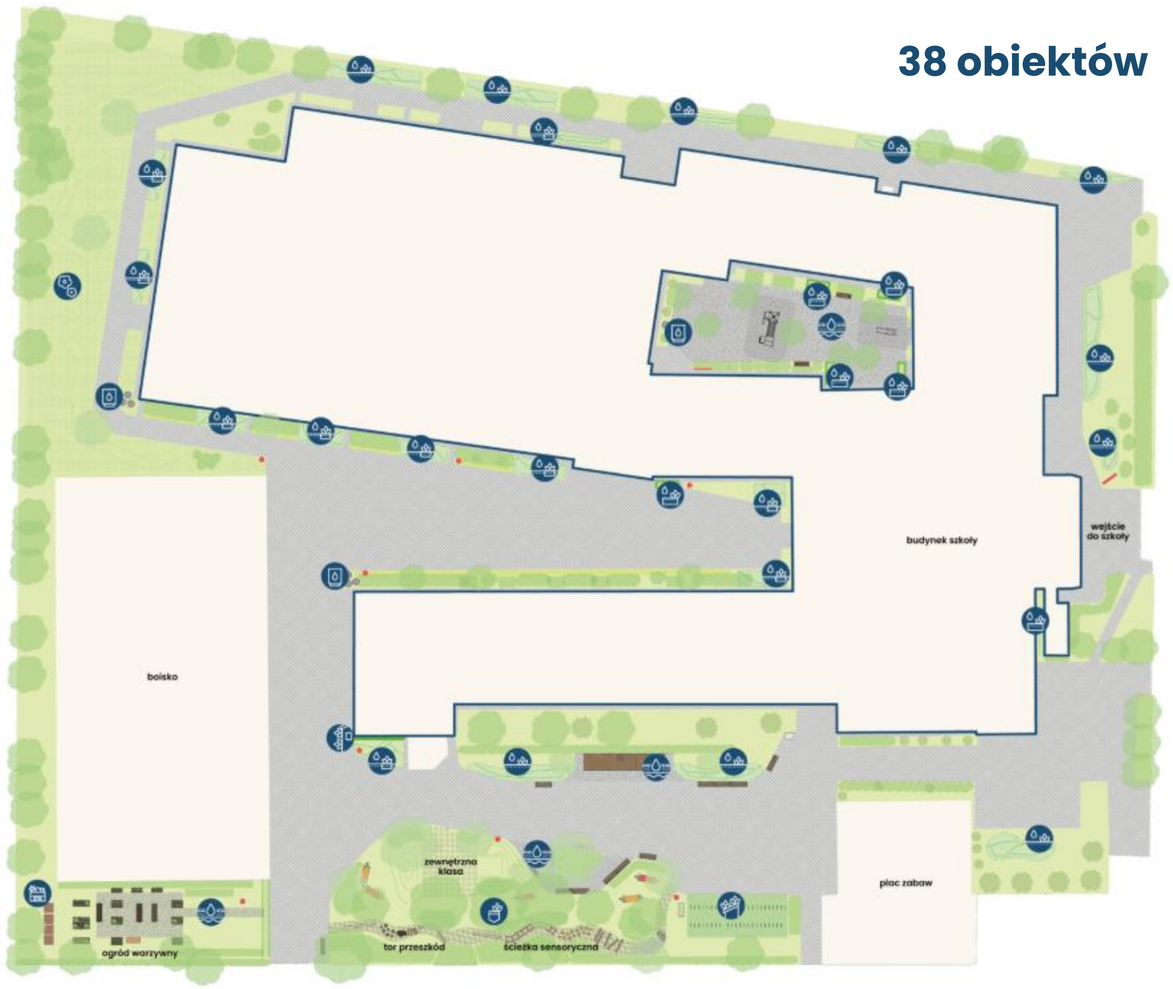
wiata na rowery z zielonym dachem

łąka kwietna, domki dla ptaków i owadów

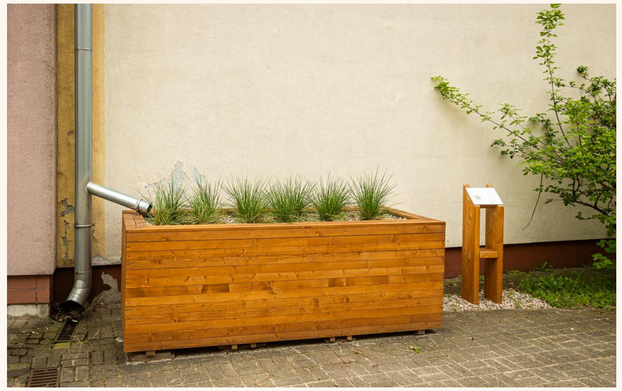

38 obiektów

boisko
budynek szkoły
wejście do szkoły
zewnętrzna klasa
plac zabaw
ogród warzywny
tor przeszkód
ścieżka sensoryczna

Iceland Liechtenstein Norway grants

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Fot. Tomasz Kaczor

Realizacja mikroinwestycji w 5 dodatkowych szkołach przy udziale lokalnej społeczności

- ✓ rabaty i pokoje ogrodowe
- ✓ ogród deszczowy
- ✓ edukacyjna stacja meteorologiczna

Szkoła podstawowa nr 404 im. WOŚP, ul. Cyklamenów 28

- ✓ rabata kwietna łąka
- ✓ wilgotna rabata deszczowa
- ✓ płotek leszczynowy, drewniane plastry, wiklinowe obrzeża i kłody (martwe drewno)

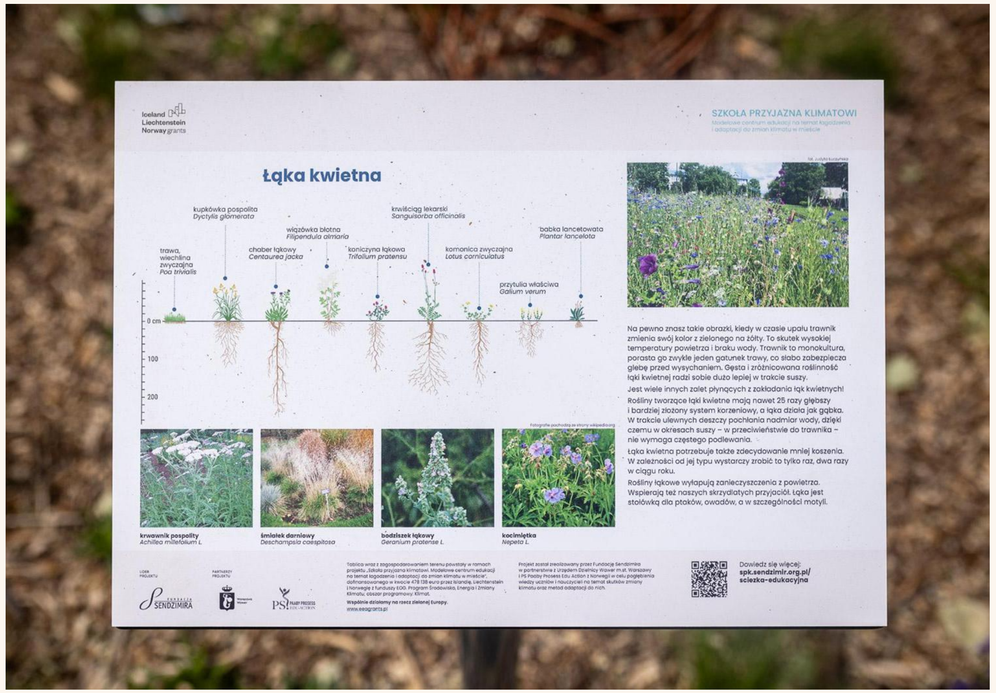
Szkoła podstawowa nr 109 im. Batalionów Chłopskich, ul. Przygodna 2

Szkoła podstawowa nr 128 im. Marii Skłodowskiej-Curie, ul. Kadetów 15

- ✓ ogród deszczowy w gruncie i donicy

Szkoła Podstawowa nr 124 im. Stanisława Jachowicza, ul. Bartoszycka 45/47

fot. Tomasz Kaczor

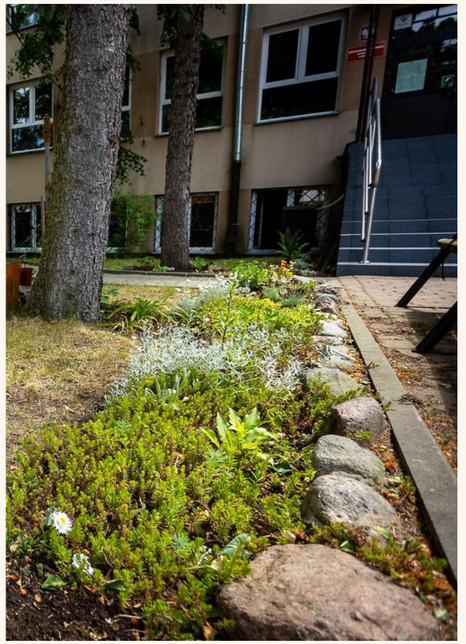
- ✓ łąka kwietna
- ✓ krzewy
- ✓ pnącza
- ✓ nowe drzewa

XXVI LO im. Juliana Tuwima, ul. Alpejska 16

- ✓ pojemniki na deszczówkę, rabaty deszczowe i stacja meteo

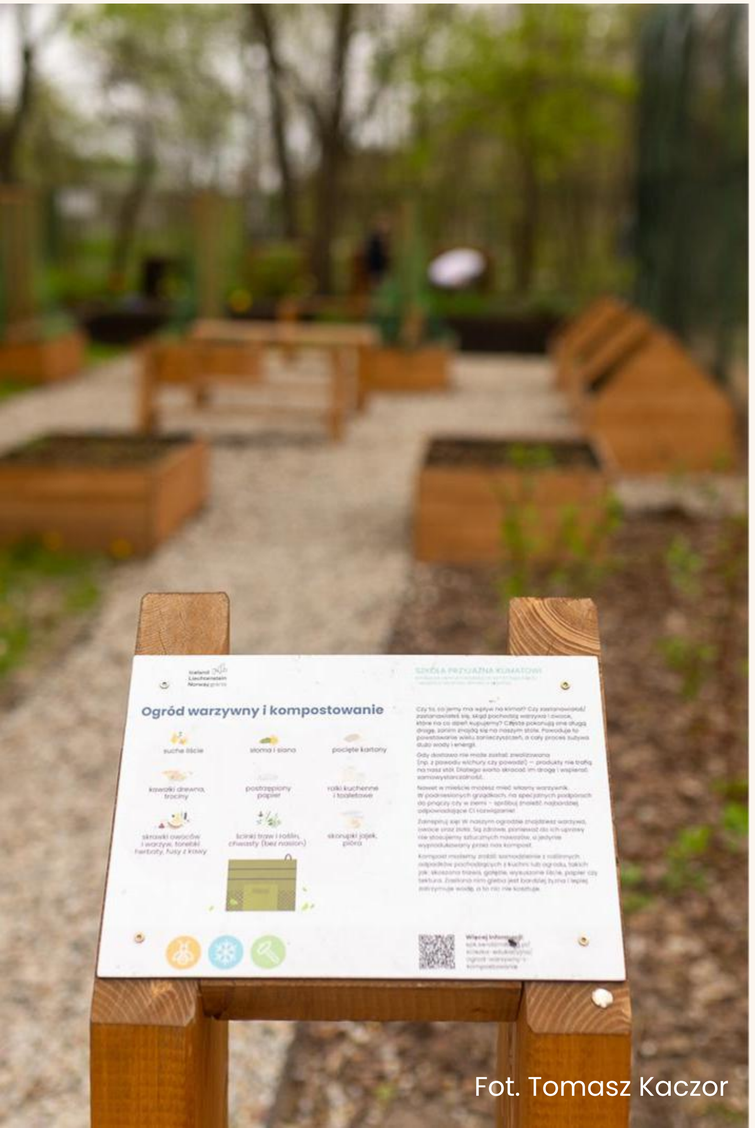

Fot. Tomasz Kaczor

Iceland Liechtenstein Norway grants

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Fot. Tomasz Kaczor

Co jeszcze udało się zrealizować?

Praktyczne publikacje, filmy edukacyjne i scenariusze lekcji

Tworzenie przyjaznej dla wody i przyrody przestrzeni wokół szkoły jest ekscytujące i angażujące dla wszystkich, którzy się za to zabiorą. Na tej stronie zebraliśmy dla Was różne materiały, które pomogą zaplanować takie działania.

Szkoła przyjazna klimatowi na wyciągnięcie ręki!

W naszym poradniku mamy dla Was mnóstwo wiedzy na temat błękitno-zielonej infrastruktury w przestrzeni szkolnej i jej wykorzystania do celów edukacyjnych.

Publikacja skierowana jest przede wszystkim do nauczycieli i zarządców szkół ale bedzie inspiracją dla uczniów czy innych przedstawicieli szkolnych społeczności. Dowiecie się z niej:

- Jakie modelowe rozwiązania można wdrożyć na terenie szkoły?
- Jak prowadzić praktyczne warsztaty wykonawcze z udziałem uczniów?
- O jakie uwarunkowania prawno-formalne musicie zadbać planując realizację różnego rodzaju obiektów?
- Gdzie możecie szukać środków na finansowania działań?

PRZECZYTAJ PORADNIK

Obejrzyj reportaż z projektu

Filmy dostępne na kanale YouTube Fundacji Sendzimira również w wersji: z tłumaczeniem na Polski Język Migowy i z audiodeskrypcją.

Ścieżka edukacyjna i gra terenowa

Łąka kwietna

Ogród deszczowy w gruncie

Park kieszonkowy

Magazynowanie deszczówki

Ogród deszczowy w pojemniku

Zielona ściana

Nawierzchnie przepuszczalne

Ogród warzywny i kompostowanie

Zielony dach

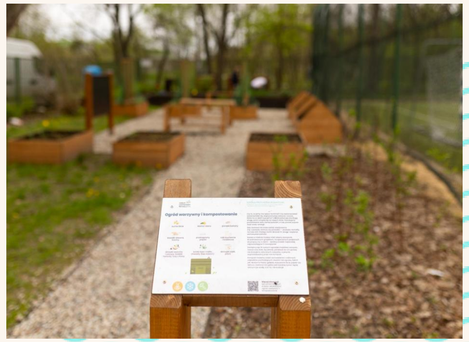

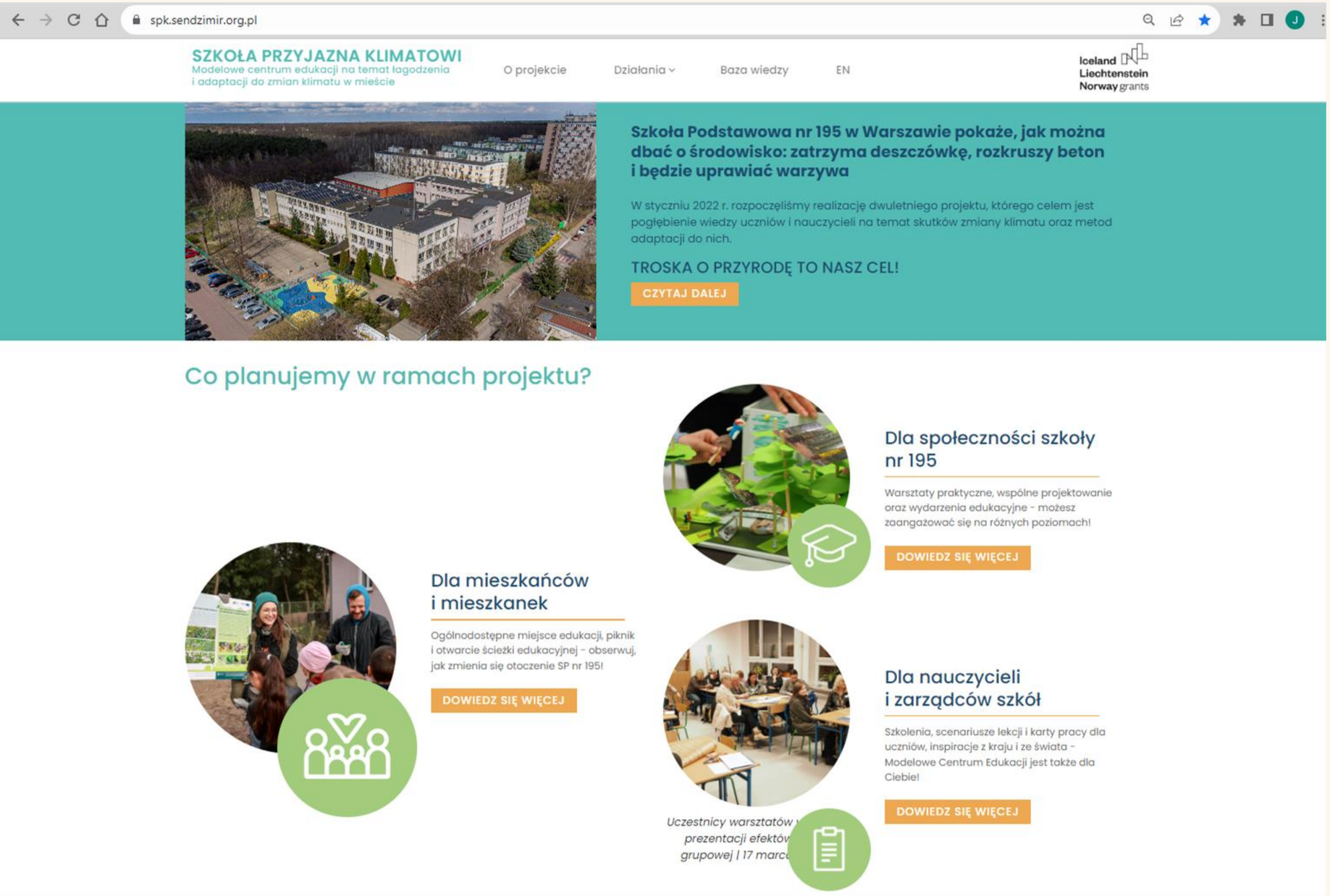

gra.spk.sendzimir.org.pl

Fot. Tomasz Kaczor

online na stronie **spk.sendzimir.org.pl** i w terenie

spk.sendzimir.org.pl

Iceland Liechtenstein Norway grants

SZKOŁA PRZYJAZNA KLIMATOWI

Modelowe centrum edukacji na temat łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w mieście

Fot. Tomasz Kaczor

Co zdecydowało o sukcesie projektu?

O czym warto pamiętać sięgając po środki w ramach nowej perspektywy?

Partycypacja
Promocja
Partnerstwa

FUNDACJA SENDZIMIRA

Warszawa Wawer

PS! PAABY PROSESS EDU-ACTION

- zaangażowanie uczniów w proces projektowy i słuchanie ich potrzeb

3 x P

- promocja projektu na wielu wydarzeniach branżowych (zarówno związanych z retencją jak i edukacją szkolną)
- wycieczki i wizyty studyjne na terenie SP nr 195

- uzupełniające się kompetencje **Partnerów** (zarówno krajowych jak i zagranicznych)

Iceland Liechtenstein Norway grants

- ✓ realny transfer wiedzy
- ✓ wizyty studyjne poszerzające horyzonty
- ✓ wymiana doświadczeń
- ✓ inspiracje do wdrażania zmian, choć nie zawsze jest to łatwe

Phronesis SA

COWI

PS! PAABY PROSESS EDU-ACTION

Partnerstwa z krajami mogą przybierać różną formę ale są niewątpliwą wartością jaka wyróżnia fundusze EOG i Norweskie

Kirsten Paaby (PS Paaby Prosess - EduAction) podczas webinaru prezentuje praktyki edukacyjne z Oslo

Fot. M. Dragan

Halldóra Hreggviðsdóttir oraz Simona Roba – ekspertki w projekcie „Między suszą a powodzią"

W Norwegii dzieci już w przedszkolu oswaja się z otwartą wodą. Zdjęcia z wizyty studyjnej w Oslo

Fot. Ilona Gosk

Iceland Liechtenstein Norway grants

O czym warto pamiętać w obecnej perspektywie?

- Łączmy siły i kompetencje w ramach partnerstw – dzięki temu projekty są po prostu lepsze
- Inwestujmy w zieleń z głową. Poprzedzajmy projekty inwestycyjne rzetelną diagnozą oraz uwzględniajmy w nich działania edukacyjne
- Podchodźmy do projektów w sposób oddolny, uwzględniając partycypację i angażowanie różnych grup społecznych
- Budujmy odporność na zmianę klimatu, zwiększając nasze bezpieczeństwo poprzez wspólne, świadome działanie

Wspólnie działamy na rzecz zielonej, demokratycznej i odpornej Europy

Iceland Liechtenstein Norway grants

Dziękuję za uwagę!

Barbara Surmacz-Dobrowolska
Fundacja Sendzimira

kontakt@sendzimir.org.pl

www.sendzimir.org.pl